

Στάσεις των Νέων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης 11, 16 και 17: η Περίπτωση της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κωνσταντίνα Λέφα¹, Άννα Λοκόση¹, Αθανασία Μάκου¹, Μαρία Μανούση¹, Άγγελος Μυλωνάς¹, Δήμητρα Χατζή⁵, Ελένη Κολοκούρη², Γεώργιος Μαρκοζάννης³ και Κατερίνα Πλακίτση⁴

^{1,5}Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

³Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

²Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, ⁴Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

⁵chatzidimitra85@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στις στάσεις των νέων σχετικά με τους Στόχους 11, 16, 17 της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ. Οι συγκεκριμένοι στόχοι αποσκοπούν στη δημιουργία βιώσιμων πόλεων και κοινοτήτων (ΣΒΑ 11), στη διασφάλιση ειρήνης, δικαιοσύνης και ισχυρών θεσμών (ΣΒΑ 16) καθώς και στη συνεργασία για την υλοποίηση όλων των στόχων (ΣΒΑ 17). Χρησιμοποιήθηκαν ορισμένα από τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας μας σε δείγμα 188 προπτυχιακών φοιτητών (Σχολή Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) ηλικίας 18-24 ετών η οποία πραγματοποιήθηκε μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου (21 ερωτήσεις κλειστού τύπου) αναδεικνύοντας την σημασία περαιτέρω ευαισθητοποίησης, εξοικείωσης, δραστηριοποίησης και ενίσχυσης της εκπαίδευσης για την αειφορία.

Λέξεις κλειδιά: Ατζέντα 2030, βιώσιμες πόλεις, ειρήνη, ευαισθητοποίηση νέων, συνεργασία για τους στόχους

Attitudes of Young People in Higher Education Towards Sustainable Development Goals 11, 16 and 17: the Case of the School of Education of the University of Ioannina

Konstantina Lefa¹, Anna Lokosi¹, Athanasia Makou¹, Maria Manousi¹, Angelos Mylonas¹, Dimitra Chatzi⁵, Eleni Kolokouri², Georgios Markozannes³ and Katerina Plakitsi⁴

^{1,5}Postgraduate Student, University of Ioannina

³Assistant Professor, Department of Medicine, University of Ioannina

²Laboratory Teaching Staff, ⁴Professor,

Department of Early Childhood Education, University of Ioannina

⁵chatzidimitra85@gmail.com

Abstract

This study focuses on young people's attitudes towards Goals 11, 16, 17 of the UN 2030 Agenda. These goals aim to create sustainable cities and communities (SDG 11), ensure peace, justice and strong

institutions (SDG 16) and promote cooperation for the achievement of all goals (SDG 17). Some results of our recent survey on a sample of 188 undergraduate students aged 18-24 years (School of Education, University of Ioannina) were used which was carried out through the completion of a questionnaire (21 close-ended questions) highlighting the importance of raising awareness, increasing familiarity, taking further action and enhancing education for sustainability.

Keywords: Agenda 2030, partnership for the goals, peace, sustainable cities, youth awareness

Εισαγωγή

Η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει ένα πλήθος σύνθετων προκλήσεων αναφορικά με την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον που αποτελούν τους τρεις πυλώνες της αειφορίας (Kolokouri et al., 2021). Πάνω από το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού κατοικεί σήμερα σε πόλεις με ένα πλήθος πολύπλοκων προβλημάτων τα οποία αναμένεται να επιδεινωθούν καθώς το ποσοστό αυτό εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 70% μέχρι το 2050 (United Nations, Department of Economic and Social Affairs [UN, DESA] 2024). Η άνοδος της αστικής φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο στον απόηχο της πανδημίας COVID-19 έχει επιδεινώσει ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Ως εκ τούτου, η δημιουργία ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων για όλους καθίσταται επιτακτική ανάγκη (Στόχος 11-Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες). Επιπλέον, η διαδρομή προς την παγκόσμια ειρήνη και την ασφάλεια έχει γίνει ακόμα πιο περίπλοκη (Στόχος 16-Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί). Τα τελευταία δέκα χρόνια, οι απώλειες άμαχων πληθυσμών σημείωσαν την υψηλότερη αύξηση μεταξύ 2022 και 2023. Ειδικότερα, οι αυξανόμενοι αριθμοί των εκτοπισμένων ατόμων εξαιτίας διώξεων, συγκρούσεων, βίας και λοιπών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιβαρύνουν περαιτέρω τις ήδη υπερφορτωμένες πόλεις, προκαλώντας μεγαλύτερη πίεση στις υποδομές και τους πόρους, κάτι που καθιστά ακόμα πιο δύσκολη την επίτευξη βιώσιμων και ανθεκτικών αστικών κοινοτήτων. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω ζητήματα, αναδεικνύονται οι ολοένα αυξανόμενες ανάγκες για πόρους και δράσεις, καθώς και η σημασία της ενεργούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών και διεθνών οργανισμών (Στόχος 17-Συνεργασία για τους Στόχους) με απώτερο σκοπό την επίτευξη της Ατζέντας 2030 (UN, DESA, 2024).

Η ανάγκη για ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την αειφορία είναι πιο επιτακτική από ποτέ καθώς η αντιμετώπιση των προκλήσεων απαιτεί τη συμμετοχή όλων. Ειδικότερα, η νεολαία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην επίτευξη των Στόχων διότι είναι εκείνη που καλείται να αναλάβει την ευθύνη για ένα καλύτερο μέλλον και να επηρεάσει τις επόμενες γενιές μέσω των δράσεών της. Συνεπώς, η ευαισθητοποίηση των νέων και η ενίσχυση της κατανόησής τους για την αειφορία είναι κρίσιμη (Bespalyy et al., 2024). Ωστόσο, η έρευνα που σχετίζεται με τις αντιλήψεις των νέων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την αειφορία, ειδικότερα στην Ελλάδα, παραμένει περιορισμένη, παρά τις προσπάθειες που γίνονται σε ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Μαΐδου κ.α., 2016).

Με βάση αυτή την αναγκαιότητα, πρόσφατα πραγματοποιήσαμε μία έρευνα αξιολόγησης των αντιλήψεων των νέων σχετικά με τους 17 Στόχους της Ατζέντας 2030, εστιάζοντας σε δείγμα προπτυχιακών φοιτητών ηλικίας 18-24 ετών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων η οποία αποσκοπεί στο να αναδείξει τη σημασία της περαιτέρω ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης της νεολαίας στην ελληνική κοινωνία σχετικά με τους στόχους της Ατζέντας 2030, με έμφαση στους Στόχους 11 (Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες), 16 (Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί) και 17 (Συνεργασία για τους Στόχους).

Μεθοδολογία

Για την παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκαν ορισμένα δεδομένα από την κύρια έρευνά μας τα οποία αποκτήθηκαν με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου με 21 ερωτήσεις κλειστού

τύπου (πολλαπλής επιλογής / κλίμακας Likert 5 βαθμών) σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία καθώς και τον βαθμό εξοικείωσης, τις απόψεις, τις στάσεις και τις προθέσεις των ερωτηθέντων ως προς τους 17 Στόχους. Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν στη διαδικτυακή πλατφόρμα Google Forms και βασίζονται εν μέρει σε ερωτήσεις ερωματολογίου από διαδικτυακή πηγή του οποίου οι στόχοι είναι συναφείς με το αντικείμενο της εν λόγω έρευνας (<https://www.startquestion.com/survey-ideas/sdgs/>).

Το ερωτηματολόγιο κοινοποιήθηκε τόσο μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας από τη γραμματεία στους προπτυχιακούς φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών και του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων όσο και μέσω κοινωνικών μέσων δικτύωσης. Συλλέχθηκε ένα δείγμα ευκολίας 188 ατόμων ηλικίας 18-24 και η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό στατιστικής ανάλυσης “Jamovi”. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 179 γυναίκες και 9 άντρες. Το 98,9% ήταν ελληνικής καταγωγής, ενώ το 49,5% διαμένει σε περιοχές της Ηπείρου και των Νησιών του Ιονίου και το υπόλοιπο 50,5% σε άλλες περιοχές της Ελλάδας.

Αποτελέσματα

Οι στόχοι που αφορούν την οικοδόμηση ειρηνικών κοινωνιών (Στόχος 16) και τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων (Στόχος 11) καταγράφηκαν με ποσοστά 21,3% και 12,2% αντίστοιχα, ενώ ο στόχος που σχετίζεται με την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας (Στόχος 17) επιλέχθηκε από το 4,8% των ερωτηθέντων. Ως προς την ερώτηση πολλαπλής επιλογής για τα ατομικά μέτρα που υιοθετούν οι ερωτηθέντες τα οποία συμβάλλουν ιδιαίτερα στην επίτευξη των συγκεκριμένων 3 στόχων, τα επικρατέστερα είναι η υποστήριξη της ειρήνης, δικαιοσύνης και ισότητας (54,8%), η υπεράσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (37,8%), η ενεργός πολιτεότητα (36,2%), η ενημέρωση και εκπαίδευση για τους 17 Στόχους (26,6%) και η ανάπτυξη ενσυναίσθησης και δεξιοτήτων 21ου αιώνα (4cs - Κριτική σκέψη, Επικοινωνία, Συνεργασία, Δημιουργικότητα (19,7%).

Επιπρόσθετα, αναλύθηκε η άποψη των ερωτηθέντων ως προς την επίδραση της πανδημίας COVID-19 σε σχέση με την αντίληψη τους για το πόσο πιθανή είναι η επίτευξη των Στόχων έως το 2030 ($\chi^2:29,6$ και $p:0.020$) υποδεικνύοντας ότι η πανδημία αποτέλεσε σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030. Τέλος, παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ της γνώμης τους για τη σημασία της συμβολής τόσο του κοινού όσο και των διεθνών οργανισμών, κυβερνήσεων και τοπικών αρχών στην πιθανότητα επίτευξης των Στόχων έως το 2030 ($\chi^2:101$ και p value: $<.001$) καθώς και της άποψής τους για την ανάγκη επίτευξης των στόχων σε σχέση με την αντίληψή τους για τη συμβολή του ιδιωτικού τομέα στην υλοποίηση των Στόχων ($\chi^2:17$ και p value: 0.030). Τέλος, σημειώθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ του βαθμού εξοικείωσης των νέων με τους Στόχους ως προς τη γνώση τους για πρωτοβουλίες αναφορικά με τους 17 Στόχους ($\chi^2:11$ και $p:0.026$). Οι παραπάνω στατιστικά σημαντικές διαφορές υπογραμμίζουν την ανάγκη τόσο για ενεργό συμμετοχή όλων των πολιτών, των ιδιωτικών επιχειρήσεων καθώς και των διεθνών οργανισμών, τοπικών και εθνικών φορέων όσο και για συνεργασία μεταξύ όλων αυτών (Στόχος 17) για την εξασφάλιση βιώσιμων κοινοτήτων (Στόχος 11) όπου θα επικρατεί ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί (Στόχος 16).

Συμπεράσματα

Με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, παρατηρείται ότι οι Στόχοι 11, 16 και 17 επιλέχθηκαν από ένα μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων ως στόχοι άμεσης προτεραιότητας, στοιχείο το οποίο υποδεικνύει ότι δίνεται μεγαλύτερη σημασία σε άλλους στόχους της Ατζέντας 2030. Ωστόσο, τα μείζονα προβλήματα των πόλεων, η διατάραξη της παγκόσμιας ειρήνης, η πανδημία COVID-19 και οι δραματικές συνέπειες αυτών σε διάφορους τομείς

επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό όχι μόνο την επίτευξη των Στόχων 11, 16 και 17, αλλά και την επιτυχή υλοποίηση της Ατζέντας 2030 στο σύνολό της (UN DESA, 2024). Συνεπώς, αναδεικνύεται η σημασία της περαιτέρω εξοικείωσης τόσο του νεανικού κοινού όσο και του γενικού κοινού με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης με διάφορους τρόπους (Koloikouri et al., 2021). Σύμφωνα με Agbedahin (2019), Bespalyy (2024) και Yuan et al. (2022), η εκπαίδευση, και ιδιαίτερα η Εκπαίδευση για την Βιώσιμη Ανάπτυξη (Education for Sustainable Development–ESD), είναι καθοριστικός παράγοντας για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030. Επιπρόσθετα, επισημαίνεται η ανάγκη για από κοινού δραστηριοποίηση των πολιτών κάθε ηλικίας, του ιδιωτικού τομέα καθώς και των διεθνών οργανισμών, κυβερνήσεων και τοπικών αρχών με απώτερο στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την κοινωνική και οικονομική ευημερία και την αειφόρο ανάπτυξη (UN, DESA, 2024). Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να επικεντρωθούν στη διερεύνηση των αντιλήψεων σχετικά με τους Στόχους 11, 16 και 17 φοιτητών από διαφορετικές σχολές και Πανεπιστήμια στην Ελλάδα, διαφορετικών ηλικιακών ομάδων και διαφορετικών πολιτισμικών πλαισίων καθώς και στην ανάπτυξη και αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης φοιτητών για τους Στόχους 11, 16 και 17. Τέλος, πρέπει να εξεταστούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ όλων των Στόχων της Ατζέντας 2030 και η εφαρμογή συνδυαστικών στρατηγικών για την αειφορία.

Βιβλιογραφία

- Μαΐδου, Α., Πολάτογλου, Χ., Πλακίτση, Κ. (2016). Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των φοιτητών του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Στο: Β. Τσελφές (Επιμ.). Προσχολική Ηλικία: οι φυσικές επιστήμες στην εκπαιδευτική σχέση παιδιών και εκπαιδευτικών, σ. 77-88. Εκδ. Άρτεμις. ISBN: 9786188260603
- Agbedahin, A.V. (2019). Sustainable development, Education for Sustainable Development, and the 2030 Agenda for Sustainable Development: Emergence, efficacy, eminence, and future. *Sustainable Development*, 27 (4), 669-680. <https://doi.org/10.1002/sd.1931>
- Bespalyy, S., Alnazarova, G., Scalcione, V.N., Vitliemov, P., Sichinava, A., Petrenko, A. & Kaptsov, A. (2024). Sustainable Development Awareness and Integration in Higher Education: A Comparative Analysis of Universities in Central Asia, South Caucasus and the EU. *Discover Sustainability*, 5, 346. <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00562-2>
- Kolokouri, E., Nanni, E., & Plakitsi, K. (2021). Planet 2030 and Inclusion for Sustainable Development. Στο A., Zeyer & R., Kyburz-Graber (Επιμ.) *Science | Environment | Health. Towards a Science Pedagogy of Complex Living Systems*, 2η εκδ., σ.129-148. Springer Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-75297-2_8
- United Nations, Department of Social and Economic Affairs (UN, DESA). (2024). The Sustainable Development Goals Report 2024. New York, USA: UN DESA. ISBN: 9789213589755. <https://doi.org/10.18356/9789213589755>
- Yuan, X., Yu, L., Wu, H., She, H., Luo, J., Li, X. (2022). Sustainable Development Goals (SDGs) Priorities of Senior High School Students and Global Public: Recommendations for Implementing Education for Sustainable Development (ESD). *Education Research International*, 2022(1), 2555168. <https://doi.org/10.1155/2022/2555168>